

Zahvaljujem Sudu što je ovaj proces pažljivo vodio. Izjavljujem da ne sumnjamo u dobre namere tužilaštva, ali ozbiljno sumnjamo u pozitivan efekat akta koje tužilaštvo predlaže.

Slažemo se sa tužiocem da je dobro za jugoslovensku kulturu što je od rata na ovamo tužilaštvo samo nekoliko puta intervenisalo u oblasti kulture. Ali dodajemo: i tih nekoliko puta te intervencije bile su štetne po umetnost, ugled Jugoslavije, pa i ugled samih organa koji su intervencije preduzeli.

Mi smatramo da osnažiti zahtev tužilaštva o privremenoj zabrani, znači stvoriti slobodan prostor za dogmatsko-birokratsko neargumentovano arbitriranje u oblasti kulture i umetnosti.

U svom zahtevu, tužilaštvo se protivi „dodirivanju problema ljudi u porodici, na radu, u intimnim odnosima između mladih, života na selu i gradu, odnosa prema postojećim i nesumnjivim ljudskim pravima i sl.“. Osnažiti jedan akt koji se protivi „dodirivanju“ svih ovih odnosa, znači ukinuti slobodu misli, slobodu kritike, slobodu svakog umetničkog saopštavanja o vremenu i mestu u kojem živimo.

Vi ste juče gledali integralnu verziju filma RANI RADOVI. Tu verziju je odobrila cenzura, odabrao žiri za Berlinski festival, ona je prikazana u desetak gradova u zemlji i na više projekcija u inostranstvu i dobila povoljne ocene javnosti. Iza te verzije stoji autor i ona je bez primedbi primljena od strane samoupravnih organa producenata i distributera.

Mi ni danas nemamo razloga da iza te verzije ne stojimo. Pre par nedelja do nas je došla inicijativa tužilaštva da se film zabrani. To je četiri meseca pošto je film cenzurisano, prikazivan u zemlji i inostranstvu, a par nedelja pre jednog međunarodnog festivala na kome treba da bude predstavnik naše kinematografije i za koji su već odštampani i objavljeni programi u svetu.

U toj situaciji i u ovom trenutku mi smo se zabrinuli da ova zabrana nanosi štetu ugledu Jugoslavije. U želji da do zabrane ne dođe, u želji, dakle, da se zemlji ne nanese šteta koja je i moralna i politička i materijalna, predložili smo eliminaciju nekolicke mesta koja bi najbukvalnijim tumačenjem mogla, eventualno, da se pogrešno ili provokativno razumeju.

Tužilac, međutim, ovaj naš predlog nije prihvatio. On je gledao kopiju sa korekcijama, ali je ipak doneo rešenje o privremenoj zabrani. On je na taj način, to već može da se vidi po reakciji javnosti, počeo da nanosi štetu ugledu naše zemlje. Počeo je da dobija aplauze neprijatelja samostalnog, slobodnog i stvaralačkog jugoslovenskog puta u socijalizam.

Kao što se iz ovoga vidi, mi od integralne verzije nismo odustali niti nam je saopšten bilo koji argument koji bi nas naveo na to odustajanje. Mi smo samo dali izvesne predloge u želji da do zabrane koja predstavlja incident ne dođe.

želimir žilnik

završna reč na sudenju „ranim radovima“

Pošto predlozi nisu prihvaćeni naše je stanovište da tužilac treba da navede mesta iz integralne verzije filma koja su u suprotnosti sa pozitivnim pravnim propisima, da to kršenje zakona argumentovano dokaže, te kada vidimo o kojima se činjenicama radi, mi bi se izjasnili. Na šest mesta iz filma koja je tužilac do sada podvukao kao mesta sa kojima se politička pitanja tretiraju neadekvatno „savremenoj političkoj praksi“ — pokazali da su ona tretirana adekvatno našoj političkoj praksi i teoriji, a da nisu tretirana adekvatno tuđoj političkoj praksi, što je očigledno tužilac zahtevao. (Ta su mesta bila: kritika intervencije 5 zemalja Varšavskog pakta, kritika ranije delimične neravnopravnosti pripadnika albanske narodnosti, kritika problema nezaposlenosti, kritika zabluda politike kolektivizacije, dokazi da se SKJ može identifikovati sa junacima filma i konačno da se smisao i mesta u filmu na kojima se nalaze četiri citata iz klišea marksizma ne mogu okarakterisati „negativnom karakterizacijom“, što je pokušao tužilac).

Tužilac pokušava da dokaže političke delikte filma RANI RADOVI. On mistifikuje sadržinu filma i njegove junake i pokušava da ih predstavi kao dokumemat o nekom određenom događaju, a zatim tvrdi da se taj događaj nije odigrao onako kako je predstavljen. Tužilac uopšte ne shvata medijum igranog filma. On ne uviđa da je jedini mogućći delikt filma njegov umetnički promašaj. Ali, ako se stvarno radi o lošem filmu, nije na tužiocu da to dokazuje. Međutim, sve tužiočeve radnje, predlog za privremenu zabranu, neargumentovano obrazloženje, njegovo odbijanje dokaza, itd. — to više nisu stvari iz jednog umetničkog filma, to su stvari iz našeg realnog života, to su politički činovi nad kojima treba da se ozbiljnije zamislimo. Tim političkim činovima tužilac stvarno teško obezvređuje, ja ne bih rekao sve savremene postavke društvenih odnosa, što on tvrdi za film RANI RADOVI — ja bih precizirao; tim aktima političkog ponašanja tužilac teško obezvređuje progresivne, antidogmatske, samoupravne postavke dru-

štvenih odnosa. On tim činovima glorifikuje, podržava i razvija drugu vrstu „savremenih postavki“ društvenih odnosa: birokratske, dogmatske, antisamoupravne. On u realnom životu, a ne u umetničkom filmu, svojim aktima pokušava da dokaže sledeće: da u samoupravnim telima ove zemlje vlada konfuzija i neodgovornost, da „mi još nismo ni dorasli za samoupravljanje“, da društveni organi u kojima sede stručni i politički ljudi ne brinu o društvenom interesu, da na mesto njih treba o tom interesu da brinu isključivo organi države. To tužilac pokušava da dokaže zabranjujući film četiri meseca pošto se on počeo redovno da prikazuje i pošto je odobren i ocenjen od nadležnih samoupravnih i društvenih tela. Tužilac, dalje, pokušava da dokaže kako u sredstvima informisanja ove zemlje vlada neodgovornost, nestručnost „kako i tu treba zavesti red“. On sumnja u vrednost principa slobode i odgovornosti štampe. On se ne osvrće što je film ocenjen u petnaest glasila javnog informisanja od kojih su tri organi SSRNJ a dva organi Saveza omladine. On smatra da državna kontrola treba da se uspostavi i nad tim sredstvima. Treće, tužilac sumnja u međunarodni ugled Jugoslavije. On tvrdi da, kada se u svetu pojavi jedan, po njegovom mišljenju, loš jugoslovenski film, da će svet odmah taj film identifikovati sa Jugoslavijom i njenom politikom i da ćemo na taj način pretrpeti štete. Tužilac očigledno ne zna domašaj jednoga filma i ne shvata koliko je čak i ovo njegovo neargumentovano, dogmatsko političko ponašanje pogubnije za ugled naše zemlje od bilo kakvog filma.

Pozivamo Sud da izmeri pravi značaj i domašaj koji ima umetnički film i sa druge strane, pravi značaj i domašaj akta zabrane koji pokušava da kao politički čin ove zemlje nametne tužilac.

Mi tvrdimo da film ne bi imao publicitet u zemlji čak i pod najboljim uslovima kakav trenutno ima akt tužioca, odnosno predlog o privremenoj zabrani.

U Jugoslaviji se godišnje snima oko 150 kratkih i 30 igranih filmova. To su filmovi različitih vrednosti i različitog žanra. Jedan nikada ne određuje profil kinematografije. Čak i na ovogodišnjem Berlinskom festivalu, gde treba da nas predstavlja RANI RADOVI prikazuje se još sedam drugih jugoslovenskih dugometražnih filmova i sedam kratkometražnih.

Ali, akt koji želi da nametne tužilac je akt koji trajno obeležava kulturnu politiku, koji trajno kompromituje samoupravne organe, štampu, ugled Jugoslavije.

I dan danas, sedam godina posle zabrane filma „Grad“ u časopisima, na savetovanjima, itd. ta neargumentovana zabrana ocenjuje se kao eho birokratskih pritisaka i zahteva.

Pozivamo Sud da ne osnaži privremenu zabranu i da na taj način ne ostavi trajan negativan pečat jugoslovenskoj kulturnoj politici, sredstvima informisanja i samoupravnim telima.